

KENTLEŞMENİN BÜYÜKÇEKMECE GÖLÜ HAVZASINDAKİ ARAZİ KULLANIM DEĞİŞİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ZAMANSAL ANALİZİ*

*(The Temporal Analysis of the Effects of Urbanization on the Land
Use Change in Buyukcekmece Lake Basin)*

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU

Yrd. Doç. Dr. Ahmet KARABURUN

Öğr. Gör. Fatih KARA

*Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Büyükçekmece-
İstanbul.*

*E-Posta: mkarakuyu@fatih.edu.tr, akaraburun@fatih.edu.tr,
fatihkara@fatih.edu.tr*

ÖZET

Son 20 yılda nüfusu iki kat artan İstanbul, yurt genelinde gerek ticari gerekse yaşam standartlarının yüksekliği bakımından bir cazibe merkezi olarak kabul edilen ve halen yurt içi göçlerde liste başı olan Türkiye'nin en büyük anakentidir. Günümüzde 1,5 milyonun üzerinde bir nüfusun yaşadığı İstanbul'da bu hızlı nüfus artışının sonucu olarak çok sayıda düzenli konut ve sanayi alanının yanında, plansız kentleşmenin en çarpıcı örneklerine de rastlanılmaktadır. Kontrol altına alınamayan ve birçok noktada eş zamanlı olarak meydana gelen plansız yapılaşma uzun ve kısa vadelere alt yapı sorunları, çevre kirliliği, ekolojik dengenin bozulması, düşük çevre kalitesi gibi problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu duruma örnek teşkil eden alanlardan biri de, son 15 yıl içerisinde İstanbul'da en hızlı gelişen bölgelerden biri olan, Büyükçekmece Gölü Havzası'dır. İstanbul'un en önemli içme suyu havzalarından bir olan havza üzerinde son zamanlarda konut alanları başta olmak üzere sanayi ve ticaret alanları hızla gelişmektedir. Bu çalışmanın amacı da havzadaki arazi kullanımı değişimindeki şehirleşmenin etkisini tespit etmek ve bu içme suyu havzası üzerindeki şehirleşme tehdidini ortaya koymaktır. Bu bağlamda Büyükçekmece su havzası koruma kuşakları göz önüne alınarak 1987 ve 2007 yıllarına ait yüksek çözünürlüklü Landsat görüntüleri

* Bu çalışma, Fatih Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu tarafından P51060801-2 proje numarası ile desteklenmiştir.

**KENTLEŞMENİN BÜYÜKÇEKMECE GÖLÜ HAVZASINDAKİ ARAZİ KULLANIM DEĞİŞİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ZAMANSAL ANALİZİ**

kullanılarak havzanın arazi kullanım alanları tespit edilmiş ve zamansal değişiklikler görsel ve istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Büyükçekmece, Şehirleşme, Arazi Kullanımı, Arazi Kullanımı Değişimleri, Su Kaynakları.*

ABSTRACT

Istanbul which its population has doubled in the last a few decades, is the biggest city of Turkey drawing an important amount of migration and has placed at the middle of attention in terms of high life standards and trade in Turkey. Istanbul, with more than 12 million population at present (TÜİK: 12.573.836), along with its well developed settlement and industrial areas it also has the striking examples of unplanned urbanization as a result of high population increase rate. Uncontrolled growth of cities which has been faced simultaneously at the different parts of the country has resulted in various infrastructure problems, environmental pollution, damages in ecological equilibrium, and degradation of environmental quality. One of the most prominent examples of this situation is Buyukcekmece Basin facing rapid and excessive development in Istanbul. Buyukcekmece Lake which constitutes one of the most important drinking water resources of Istanbul is experiencing rapid growth of industrial and trade centers. The main purpose of this study is to investigate the effects of rapid urbanization on the land use variations in the study area and to indicate the threat of uncontrolled development on the Buyukcekmece Basin. In this context, the land use characteristics and the process of the land use changes in the study area will be examined regarding the Buyukcekmece Basin protection zones based on the high resolution satellite images belong to 1987 and 2007. At the end of the study, the temporal and spatial variations of the land use of the study area will be introduced.

Keywords: *Buyukcekmece, Urbanization, Land Use, Land Use Change, Water Resources.*

GİRİŞ

Arazi kullanımına ilişkin çalışmalar temel olarak iki farklı gruba ayrılabilir. Bunlardan birincisi, şehirleşmeye yönelik olarak, yapılaşmış alanlardaki arazi kullanımını dikkate alırken, ikincisi yapılaşmamış alanlardaki arazi dokusuna bağlı olarak arazi kullanımına yönelik çalışmaları ele almaktadır. Bu iki temel grup, uluslararası literatürde arazi kullanımı ve arazi örtüsü olarak nitelendirilmektedir. Arazi kullanımının

belirlenmesi çalışmaları, ulusal ve uluslararası platformda özellikle fotogrametri ve uzaktan algılama teknolojisinin son yıllarda gösterdiği gelişmelere paralel olarak hız kazanmıştır.

Şehrin yoğunlaşmış, tarımsal olmayan bir insan yerleşmesi olduğu düşünüldüğünde, şehirleşmenin de toplumun kırsal yapı ve yerleşimden, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak şehrsel forma bürünmesi ya da dönüşümü şeklinde ifade edilmesi yanlış olmayacaktır. Şehirlerin büyümesi ve şehirleşme, günümüz dünyasının en önemli olgularından birisidir. Yalnız şehirleşmenin sadece şehrin büyümesinden ibaret olduğu söylenemez. Şehirleşme olgusu bünyesinde birçok konuyu barındırmakta ve bağımsız olarak değerlendirilmemektedir. Çevre sorunlarından yaşam kalitesine, ekonomik hayattan toplumsal gelişime ve sunulan hizmetlere kadar birçok başlık şehirleşme ile birlikte ele alınmak durumundadır. Buna göre şehirleşme, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak şehir sayısının artması ve bugünkü şehirlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma oluşturan, insan davranış ve ilişkilerinde şehirlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir. Kentleşme ya da kentsel büyümeler, dünya gündeminin son yıllardaki en önemli konularından birisi haline gelmiştir. Dünya genelinde artan nüfus, gelişen ulaşım ve iletişim imkânları, ekonomik refah seviyesinin yükselmesi, dolayısı ile ekonomik faaliyetler ve yerleşim için daha fazla mekâna ihtiyaç duyulması, kır yerleşimlerinden kent yerleşimlerine göç hareketini hızlandırmakla kalmamış aynı zamanda kırsal mekânların çeşitli şehir fonksiyonları ile geliştirilip kentsel mekânlara dönüşmesine de sebep olmuştur.

II. Dünya Savaşı sonrasında başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın hemen her noktasında endüstri atılımları ile birlikte bir kentleşme hareketi yaşanmıştır. Ülkemizde de bunun en iyi örneğini İstanbul oluşturmaktadır. Bizans döneminde tarihi yarımada üzerinde ve Galata çevresinde gelişen İstanbul şehri, Avrupa yakasında Osmanlı döneminde daha çok Galata'nın kuzeyinde Beyoğlu, Eyüp, Kâğıthane çevresinde ve Boğaziçi'nde Beşiktaş'a kadar olan alanda, Anadolu yakasında da Üsküdar ve Kadıköy çevresinde gelişme göstermiştir. 1923 yılından sonra da Avrupa yakasında Zeytinburnu, Eyüp ve Şişli çevresinde gelişme gösteren şehir asıl gelişimini Anadolu yakasında Ankara asfaltı boyunca Maltepe'ye doğru göstermiştir. 1950–70 yılları

*KENTLEŞMENİN BÜYÜKÇEKMECE GÖLÜ HAVZASINDAKİ ARAZİ KULLANIM DEĞİŞİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ZAMANSAL ANALİZİ*

arasında batıda Küçükçekmece Gölü'nün güneybatısında Avcılar çevresinde ve doğusunda Küçükçekmece-Florya hattında, kuzeyde Şirinevler, Bahçelievler, Bağcılar, Zeytinburnu, Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa, Alibeyköy ve Şişli çevresinde gelişme gösterirken Anadolu yakasında Beykoz'dan başlayıp bir şerit halinde Tuzla'ya kadar bir alanda gelişme göstermiştir. Bu şeritte Ümraniye çevresinde önemli bir büyüme meydana gelmiştir. 1970–94 yılları arasında yoğun bir yerleşim olamamakla beraber şehrin sınırlarını Avrupa yakasında batıda Büyükçekmece, kuzeyde Esenyurt, Bahçeşehir, Mahmutbey, Gaziosmanpaşa, Levent ve Sarıyer oluştururken, Anadolu yakasında yine Beykoz'dan başlayan ve Tuzla'ya kadar devam eden bir şerit oluşturmuştur. Bu şerit doğuya doğru Ümraniye'den itibaren genişlemeye başlamış Samandıra civarında ve Pendik kuzeyinde en geniş sınırlara ulaşmıştır. 1994–2000 yılları arasında Avrupa yakasında batıda Çekmece gölleri arasında kuzeye Hadımköy'e doğru gelişme gösteren İstanbul şehri Küçükçekmece Gölü'nün doğusunda yine kuzeye Başakşehir ve Kemerburgaz'a doğru genişlemiş ve daha sonra doğuda Sarıyer batısında kuzeybatıya doğru bir girinti yaparak Sarıyer kuzeyine kadar zaman zaman daralan zaman zaman genişleyen bir şerit halinde devam etmiştir (Karakuyu, 2006).

Bugün, büyük sanayi yerleşkeleri ve siteler halinde yapılanan konut alanları ile Büyükçekmece ilçesi İstanbul'un en hızlı gelişme kaydeden ilçelerinin başında gelmektedir. Bu büyüme sonrasında bünyesinde bulunan iki yerleşim alanı büyüyerek ilçeye dönüşmüştür. Bu ilçeler Büyükçekmece ilçesinin doğusunda bulunan Beylikdüzü ve Esenyurt ilçeleridir. Büyükçekmece Gölü'nün iki yakasında gelişim gösteren ilçe, son 10 yılda nüfusunu dörde katlamıştır. İstanbul'un tarihi, sosyal ve ekonomik merkezlerine uzak olmasına rağmen çevre kalitesinin genel itibariyle yüksek olması, oluşturulan yeni yaşam alanlarının kalitesi ve rekreasyon imkanlarının çokluğu bölgeyi çekici kılmaktadır. Bunların yanında sanayi yerleşkeleri çevresinde karmaşık, alt yapı sorunları olan ve çarpık gelişen konut alanları da istihdam imkânlarının çokluğunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışmanın amacı İstanbul'un en önemli içme suyu kaynaklarından biri olan Büyükçekmece Gölü İçme Suyu Havzası'ndaki arazi örtüsü değişimindeki şehirleşmenin etkisini tespit etmek ve bu içme suyu havzası üzerindeki şehirleşme tehdidini ortaya koymaktır. Bu bağlamda Büyükçekmece su havzası koruma kuşakları göz alınarak 1987 ve 2007 yıllarına ait yüksek çözünürlüklü Landsat uydu görüntüleri kullanılarak havzanın arazi kullanım alanları tespit edilmiş ve zamansal değişiklikler görsel ve istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

Büyükçekmece Gölü, İstanbul metropol alanının batısında Çatalca penenlenin üzerinde yer almaktadır. Karasu çayı ve onun kolları tarafından doldurulan göl, daha önceleri bir lagün iken 1988 yılında İSKİ'nin yapmış olduğu toprak dolgu ile Marmara Denizi ile olan irtibatı kesilmiş ve baraj gölü halini almıştır. İstanbul'un en önemli içme suyu kaynaklarından biri olan gölün alanı 2850 hektar iken, su toplama havzası 622 km²'dir. Gölün su toplama havzası içerisinde 4 ilçenin toprakları bulunmaktadır. Bunlar; Büyükçekmece, Çatalca, Arnavutköy ve Silivri'dir. Gölün en derin yeri yaklaşık 8,6 m iken normal su kotunda gölün hacmi 161,61 hm³'tür (<http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi14/isletme.htm>; 15.06.2011). Büyükçekmece Gölü, İstanbul'un günlük su gereksiniminin yaklaşık %17'sini karşılamaktadır. Baraj ile deniz arasında hafif tuzlu bir göl, adacıklar ve sazlıklar bulunmaktadır. Gölde eskiden 30 tür balık varken bu sayı hali hazırda 4'ü yabancı tür olmak üzere 15'e düşmüştür.

Bu çalışma havza içerisindeki arazi örtüsünün zamansal analizini ve özellikle bu arazi kullanımında şehirleşmenin etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada arazi kullanım değerlerinin zamansal olarak ortaya koymanın yanı sıra havza içerisindeki şehirleşme coğrafya biliminin yaklaşımıyla tüm yönleriyle ele alınmış ve bu bağlamda arazi örtüsü başta olmak üzere havzanın fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerindeki değişimler konusunda ayrıntılı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada Büyükçekmece Gölü'ndeki su kalitesiyle ilgili analizlere ve çalışmalara yer verilmeyecektir. Bu bağlamda gölün su kalitesindeki değişimlerle ilgili ayrıca bir çalışma yapılmayacaktır.

MATERYAL VE YÖNTEMLER

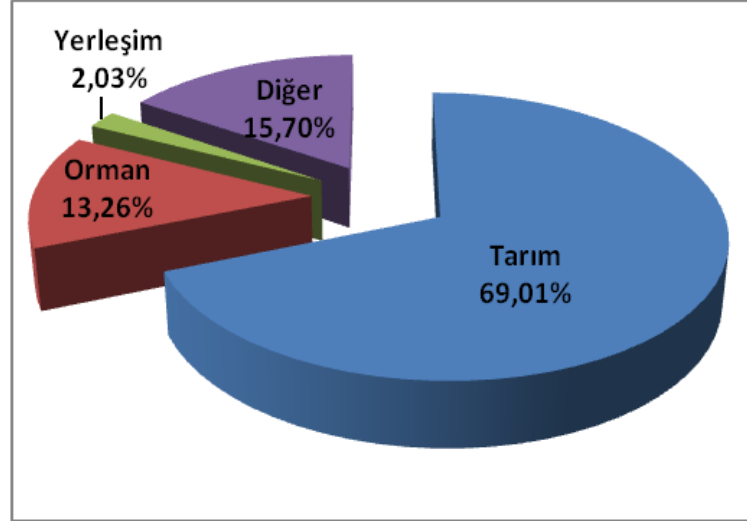
Bu çalışmada 1987 ve 2007 yılları Mayıs ayına ait 30 metre mekânsal çözünürlüklü Landsat 5 TM uydu görüntüleri kullanılmıştır. Landsat uydu görüntüleri Universal Transfersal Mercator (UTM) projeksiyonuna sahip olarak temin edildiği için herhangi bir koordinatlandırma işlemine tabi tutulmamıştır. Uydu görüntüleri üzerinde görüntü işleme çalışmaları için Erdas 9.1 Uzaktan algılama yazılımı ve vektör formatına dönüştürülmüş verileri işlemek için ise ArcGIS 9.1 kullanılmıştır.

Uydu görüntülerinin sınıflandırılmasının amacı bir görüntüdeki tüm piksellerin arazi örtüsü sınıflarına veya katmanlarına gruplandırılması olmaktadır (Lillesand, vd., 2004). İki tür sınıflandırma işlemi bulunmaktadır. Kontrollü sınıflandırma olarak isimlendirilen sınıflandırma türünde arazi sınıflarını temsil eden ve “eğitim alanları” olarak isimlendirilen örnek alanlar kullanıcı tarafından belirlenmektedir. Bir uzaktan algılama yazılımı vasıtası ile bu örnek alanlara ait hesaplanan spektral değerler kullanılarak görüntüde bulunan tüm piksellerin sınıflandırma işlemi yapılmaktadır. Sınıflandırma işleminin diğer türü olan kontrolsüz sınıflandırma işleminde ise kullanıcının bir şey yapması gerek olmadan yazılım tarafından tüm pikseller doğal spektral gruplara ayrılmaktadır. Kullanıcı daha sonra bu spektral sınıfların hangi arazi örtüsüne karşılık geldiğini referans verileri kullanarak belirlemektedir. Kontrollü sınıflandırma yöntemi kontrolsüz sınıflandırma yöntemine kıyasla arazi örtüsü haritalarının oluşturulmasında en etkili araç olduğundan dolayı (Richards, 1995) çalışma alanına ait 1987 ve 2007 yılı uydu görüntüleri kontrollü sınıflandırma işlemine tabi tutulmuştur.

ANALİZ VE BULGULAR

Büyükçekmece Havzası Arazi Örtüsü Değişimleri

1987 yılında Büyükçekmece havzası içerisinde yer alan yaklaşık 63.630 hektarlık arazinin % 69,01’ini tarım alanları, % 13,26’sını orman alanları, % 2,03’ünü yerleşim alanları ve % 15,7’sini göl, maden alanları, çıplak toprak vb. alanları oluşturmaktadır (Şekil 1).

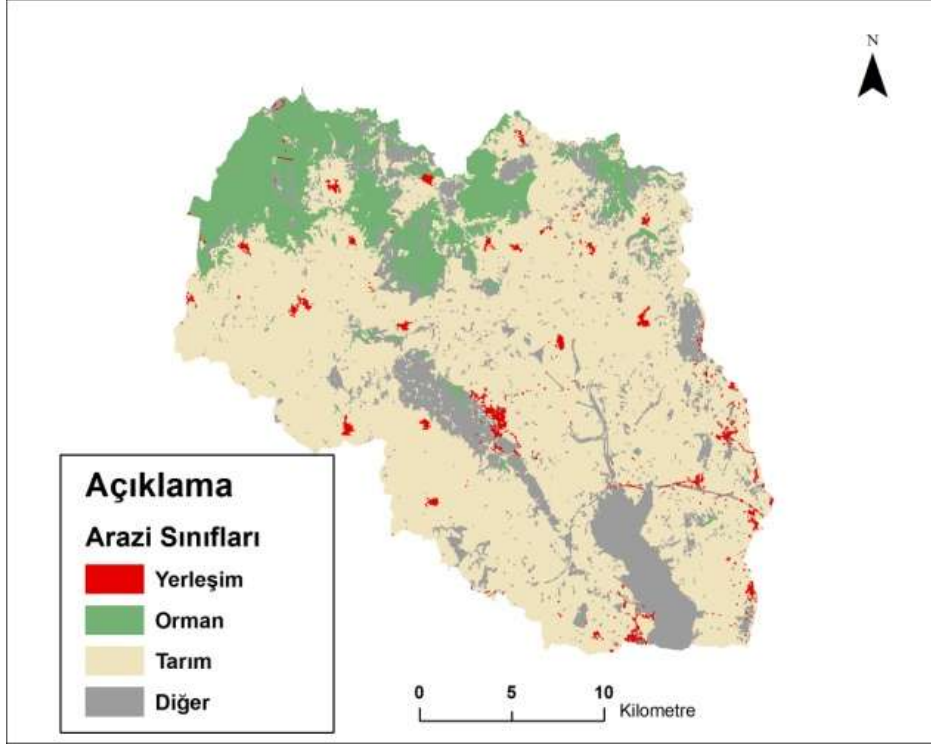
Şekil 1: Büyükçekmece Havzası topraklarının arazi kullanım alanlarına göre dağılımı (1987).

Tablo 1: Büyükçekmece Havzası'ndaki 1987-2007 yılları arasındaki arazi örtüsü durumları.

Arazi Sınıfları	1987		2007	
	Alan (Hektar)	Alan (%)	Alan (Hektar)	Alan (%)
Tarım	43,726	69.01	42,668	67.34
Orman	8,401	13.26	8,938	14.11
Yerleşim	1,289	2.03	2,413	3.81
Diğer (Göl, Maden, Çıplak Toprak vb.)	9,947	15.7	9,344	14.75

Büyükçekmece Gölü Havzası'nın 1987 yılındaki arazi kullanım haritasına bakıldığında; havzanın kuzeyinin ve Çatalca şehir merkezinin batı ve güneybatı kesiminin ormanlarla kaplı olduğu, orman alanları dışında tarım alanlarının havzanın hemen hemen tamamını kapladığı, tarım alanlarının gölün batısında, kuzeyinde ve kuzeybatısında yer yer yerleşim alanları (meskûn) tarafından kesintiye uğradığı görülmektedir. Ayrıca gölün hemen kuzeybatısında Çatalca-Büyükçekmece yolunun batısında maden alanları, doğu ve kuzeydoğusunda askeri alanlar ve doğu ve güneybatısında sanayi alanları bulunmaktadır (Şekil 2).

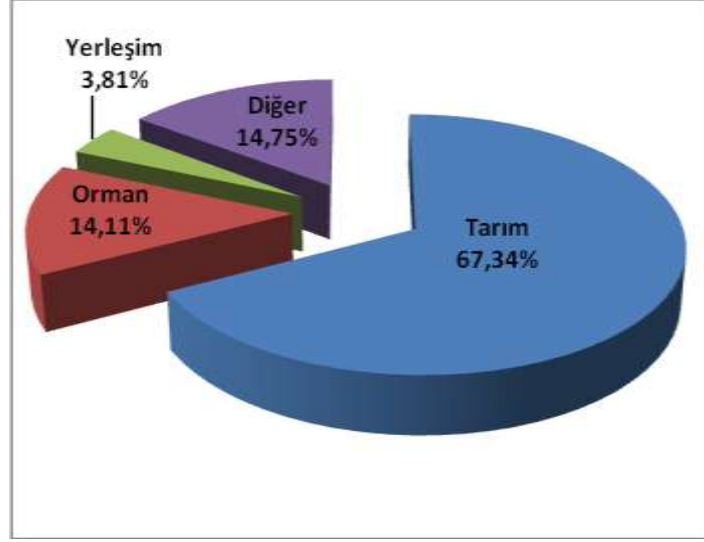
**KENTLEŞMENİN BÜYÜKÇEKMECE GÖLÜ HAVZASINDAKİ ARAZİ KULLANIM DEĞİŞİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ZAMANSAL ANALİZİ**

Şekil 2: Büyükçekmece Havzası'nın 1987 yılı arazi kullanım haritası.

2007 yılında Büyükçekmece Havzası sınırları içerisinde yer alan yaklaşık 63.630 hektarlık arazinin % 67,34'ünü tarım alanları, % 14,11'ini orman alanları, % 3,81'ini yerleşim alanları ve % 14,75'ini göl, maden alanları, çıplak toprak vb. alanları oluşturmaktadır (Şekil 3).

Havzanın 1987-2007 yılları arasındaki arazi örtüsü değişimleri karşılaştırıldığında havzanın kuzeyinde Yassıören ve Kestanelik köyleri etrafında ve Çatalca'nın batısında orman alanlarının ve havzanın doğusunda E-5-TEM bağlantı yolunun batısında Çakmaklı ve Alkent 2000 çevresinde, havzanın batısında Türkoba ve Bahçelievler çevresinde, Çatalca-Büyükçekmece yolunun etrafında ve kuzeyde Kırcaali ve Yassıören köyleri çevresinde tarım alanlarının tahrip edildiği görülmektedir. Sanayi alanlarının Çatalca ile Büyükçekmece arasında yolun iki tarafında gelişme gösterdiği 1987-2007 yılları arasında orman alanlarının tarım alanlarına ve tarım alanlarının ise genel itibariyle yerleşim alanlarına dönüştüğü görülmektedir (Şekil 2; Şekil 4).

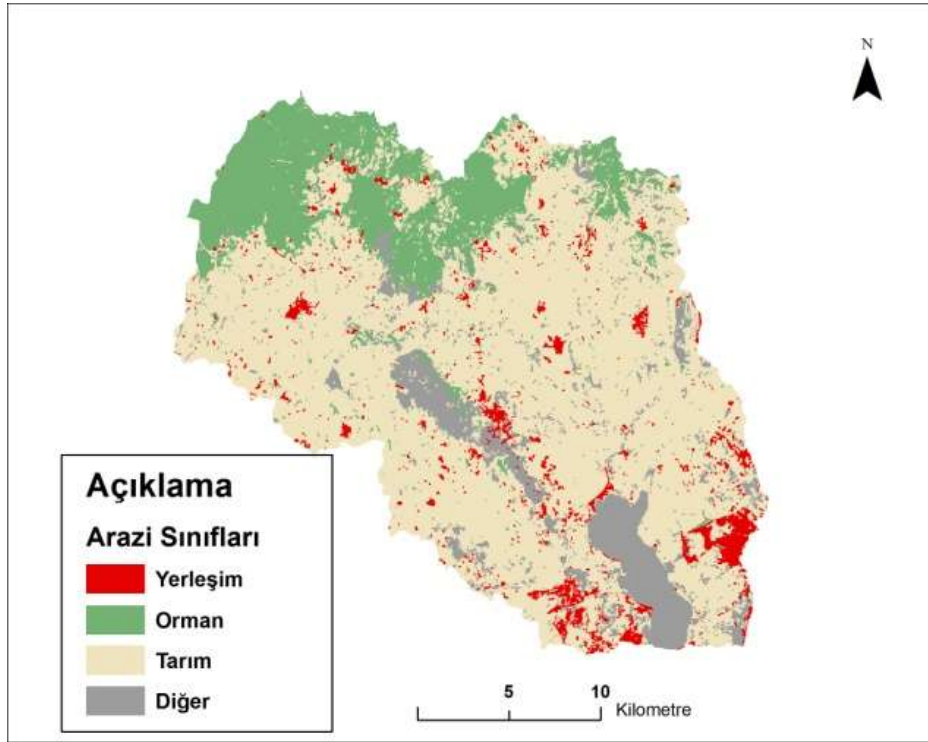

Şekil 3: Büyükçekmece Havzası topraklarının arazi kullanım alanlarına göre dağılımı (2007).

Arazide yapılan arazi çalışmaları ve uydu görüntüleri neticesinde 2004-2005 yılları arasında mutlak koruma alanındaki yerleşim alanlarında iki kata yakın bir büyüme tespit edilirken kısa ve orta koruma alanlarında fazla bir gelişme tespit edilememiştir. Bunun yanında yine aynı dönem içerisinde birinci uzak koruma alanında ve 5000 metrelik koruma alanlarında mutlak, kısa ve orta koruma alanlarıyla karşılaştırıldığında daha fazla bir büyümenin meydana geldiği görülmektedir. Ayrıca havza içerisindeki yeni yapılarla ilgili yapılan çalışmaya ve artan nüfus oranlarına göre bina sayısının çalışma dönemi içerisinde üç kattan daha fazla artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çerçevede 2003-2009 yılları arasında yapılan tespitlere göre havza içerisindeki bina sayısının yaklaşık % 40 civarında artış gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca son zamanlarda havza içerisindeki inşaatlarda büyük bir artış gözlenmiştir. İnşaat sektöründeki bu artış özellikle gölün doğu kesiminde, Büyükçekmece – Çatalca yolu ve Türkoba çevresinde oldukça fazladır. Bunun yanında son zamanlarda artan inşaat sayısı ile beraber kaçak yapıların sayısında da bir artış gözlenmektedir. Bu bağlamda İstanbul'un içme suyu havzalarında 2003 yılında 74 kaçak yapı yıkılırken bu rakam 2007 yılında 387'ye ulaşmıştır. 2007 yılındaki bu yıkımların 133 tanesi Ömerli'de 80 tanesi Sazlıdere'de ve 77 tanesi de

**KENTLEŞMENİN BÜYÜKÇEKMECE GÖLÜ HAVZASINDAKİ ARAZİ KULLANIM DEĞİŞİMLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ZAMANSAL ANALİZİ**

Büyükçekmece Havzası'nda gerçekleşmiştir (www.iski.gov.tr; 03.03.2010).

Şekil 4: Büyükçekmece Havzası'nın 2007 yılı arazi kullanım haritası.

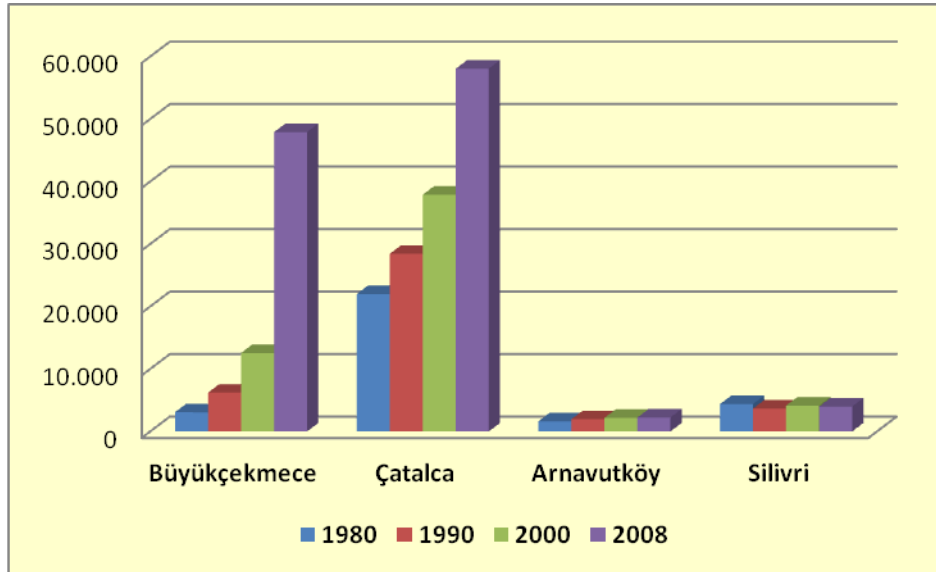
Büyükçekmece Gölü Havzası'nda Nüfusun Gelişimi

Havza sınırları içerisinde Büyükçekmece, Arnavutköy, Silivri ve Çatalca ilçelerinin toprakları bulunmaktadır. 1980 yılında yaklaşık 31 bin olan havza nüfusunun 2008 yılında 112 bine ulaştığı görülmektedir (Tablo 2; Şekil 6). Bu ilçelerden nüfusu en fazla artanı konumu itibariyle de İstanbul'a en yakın konumda olan Büyükçekmece ilçesi olmuştur. Yıllara göre Büyükçekmece Havzası'nda bulunan ilçelerin nüfusu incelendiğinde, en fazla nüfusa sahip ilçenin Çatalca İlçesi olduğu tespit edilmiştir. Bu ilçeyi sırasıyla Büyükçekmece, Silivri ve Arnavutköy ilçeleri takip etmektedir (Şekil 6). Bunun yanında hem İstanbul'dan uzakta yer alan ve hem de erişilebilirliği zor olan Çatalca ve Silivri'ye

bağlı (sadece havza içerisinde kalan yerleşim alanlarının) yerleşim alanlarının nüfuslarında bir azalma meydana gelmiştir. Yine bu durumdaki ilçelerden biri olan Arnavutköy'ün yerleşim alanlarının nüfuslarında da çok az bir artış meydana gelmiştir.

Tablo 2: Büyükçekmece Havzası içerisinde toprağı bulunan ilçelerin 1980-2008 yılları arasındaki nüfus değişimleri.

İlçe Adı	1980	1990	2000	2008
Büyükçekmece	3.073	6.212	12.557	47.904
Çatalca	21.983	28.423	37.887	58.051
Arnavutköy	1.620	1.956	2.173	2.233
Silivri	4.384	3.675	4.146	3.985
Toplam	31.060	40.266	56.763	112.173

Şekil 6: Büyükçekmece Havzası 'nda toprağı bulunan ilçelerin havza içerisindeki yerleşim alanlarının nüfus gelişimleri.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Büyükçekmece Havzası içerisindeki arazi kullanım değişimlerine bakıldığında en büyük artışın 1.124 hektarlık bir değişimle yerleşim alanlarında meydana geldiği görülmektedir. Yerleşim alanlarındaki bu artış orman dışındaki alanların aleyhine gelişmiştir. Bu anlamda tarım alanlarında 1.058 hektarlık ve diğer alanlar da ise 603 hektarlık azalma meydana gelmiştir. Bütün bu sonuçlara göre 1987-2007 yılları arasında yaklaşık 1.124 hektarlık bir büyüme olduğuna göre her yıl havza içerisinde yaklaşık 56 hektarlık yeni yerleşim alanı eklenmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'ndan ve ilçe nüfus müdürlüklerinden alınan verilere göre Büyükçekmece Havzası'nın nüfusunun 1980 yılında 31.060, 1990 yılında 40.266, 2000 yılında 56.763, 2008 yılında 112.173'e ulaştığı tespit edilmiştir. Buna göre havza içerisindeki nüfus sürekli artış gösterirken asıl nüfus artışı 2000 yılından sonra meydana gelmiştir. 2000-2008 yılları arasındaki 8 yıllık dönem içerisinde nüfus yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Havza içerisindeki asıl nüfus artışı ve kentleşme İstanbul metropolüyle kontak noktasında bulunan Büyükçekmece ilçesinde meydana gelmiştir. Bu ilçenin havza sınırları içerisinde kalan kesiminde nüfus yaklaşık 4 kat artış göstererek 12.557'den 47.904'e ulaşmıştır. Buna göre araştırma sahasının üzerinde her sene gelişen sanayi kuruluşları ve yeni yerleşim alanları havza içerisindeki kentleşmenin ne kadar yoğun olduğunun en önemli göstergelerindedir. 1990 yılı öncesinde bir turizm merkezi ve dinlenme yeri olan Büyükçekmece Havzası artık yoğun bir yerleşim alanına dönüşmüştür. Bu bağlamda 1987 yılında 1.289 hektar olan yerleşim alanlarının büyüklüğü 2007 yılında 1.124 hektar artış göstererek 2.413 hektara ulaşmıştır. Havza içerisinde Büyükçekmece ilçesinden başka toprağı bulunan Çatalca, Arnavutköy ve Silivri gibi ilçelere ait yerleşim merkezlerinde henüz kentleşmenin etkileri tam manasıyla tespit edilememiştir.

Büyükçekmece Havzası kademeli olarak büyümekte, gelişmekte ve kentleşmektedir ve bu kentleşme hareketi hızla devam etmektedir. Havza içerisindeki ulaşım ve iş olanaklarının artmış olması, boş ve bakir alanların bulunması, arazi fiyatlarının daha ucuz olması, şehrin gürültüsünün, hava kirliliğinin ve trafik sıkışıklığının daha az olması havzanın cazibesini arttırmaktadır. Bu nedenle havza hem sanayi

alanlarının hem de yerleşim alanlarının yoğun baskısı altındadır. Bu nedenle havza içerisindeki Büyükçekmece Gölü, orman alanları ve tarım alanları risk altındadır. Küçükçekmece Gölü’ndeki kirliliğin ve havza içerisindeki çarpık kentleşmenin Büyükçekmece Gölü ve Havzası’nda yaşanmaması için bölgenin stratejik planlarının ve makro planlarının bir an önce hazırlanması ve uygulanmaya başlaması gerekmektedir. Aksi takdirde İstanbul için hem içme suyu kaynağı olan hem de önemli bir rekreasyon alanı olan Büyükçekmece Gölü ve Havzası’nı kaybederiz.

KAYNAKLAR

- Akgün H., 1996, Kentsel Gelişme Sürecinde Büyükçekmece. İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Karakuyu, M., 2006, İstanbul’un Mekansal Gelişiminin Analizi. 4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri Bildiriler Kitabı, İstanbul, 477-483.
- Lillesand, T. M., Kiefer, R.W. Chipman, J.W., 2004, Remote Sensing and Image Interpretation. John Wiley & Sons, Inc., New York.
- Maktav D., Erbek F. S., 2005 “Analysis of Urban Growth Using Multi Temporal Satellite Data in Istanbul” International Journal of Remote Sensing, sayı 26 (4), s. 797-810, Londra.
- Richards, J., A., 1995, Remote sensing digital image analysis: An introduction. Springer-Verlag.
- İSKİ Genel Müdürlüğü, 2010, www.iski.gov.tr, 03.03.2010.
- Devlet Su İşleri, 2011, <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi14/isletme.htm>, 15.06.2011.